

STATSMINISTERENS INNLEGG I TRONTALEORDSKIFTET

Jeg vil gjerne først slå fast at den parlamentariske situasjon er den samme som vi stod overfor i fjorårets trontaledebatt. Denne situasjonen ble skapt av valgresultatet i fjor.

Det ble i debatten i går reflektert over det politiske programgrunnlag for Regjeringens trontale og økonomisk-politiske opplegg for 1979.

Grunnlaget er selvsagt fortsatt Arbeiderpartiets arbeidsprogram for denne valgperioden, og Regjeringens langtidsprogram, med det tillegg som ble lagt fram tidligere

i år.

Det politiske hovedinnhold er ikke påvirket av endrede økonomiske forutsetninger. En annen ting er at gjennomføringen av en del kostnadskrevende tiltak vil måtte skyves ut i tid.

Men den samlede politikk for å skape et kvalitativt bedre samfunn, er nå som før det bindende programgrunnlag for Regjeringen. I dagens situasjon betyr dette i første rekke å holde sysselsettingen oppe.

Regjeringen er som kjent en mindretallsregjering. Selv om det skulle være unødvendig å si, vil jeg for ordens skyld gjenta og presisere at Regjeringen aldri har bedt noe annet parti om å være et parlamentarisk støtteparti for seg. Heller ikke har vi fått noen slike tilsagn fra noen av de andre partier. Arbeidsgrunnlaget for Regjeringen vil derfor

fortsatt være å søke seg fram til nødvendige flertalls-løsninger i Stortinget fra sak til sak.

Hvis trontaledebatten skal gi noen veiledning i hvordan mulighetene for slik fortsatt sak til sak samarbeid vil utvikle seg, kan bildet kanskje se noe uklart ut.

Talsmenn for de borgerlige opposisjonspartier gav i debatten i går klart uttrykk for uenighet i Regjeringens politikk.

Det var nyanser mellom de forskjellige partier, ja forskjeller som vel er mye større enn det vi kaller nyanser.

Som vanlig står Høyres meget sterke uttalelser i en spesiell klasse.

Jeg festet meg ved en mildere og mer tolerant

ordbruk i innleggene fra de øvrige.

Men innholdsmessig er det mye felles.

Internasjonale økonomiske organisasjoner, regjeringer og økonomer rundt i den vestlige verden burde i disse dagene lytte med spent oppmerksomhet til de borgerlige opposisjonspartiene i Norge.

De hevder nemlig å ha funnet løsningen på den krisen som i dag preger vestlig økonomi.

Oppskriften er verken ny eller original.

Selv om disse partiene aldri har kunnet fortelle hvilke grupper som burde ha redusert sine krav til økt levestandard så er deres oppskrift - nå som før - litt mindre privat og offentlig forbruk.

Hva er så grunnen til at ingen regjeringer i den vestlige verden har funnet på dette?

Som svar kan en si at det har de jo gjort.

Ikke et eneste ett av de tiltak som de borgerlige opposisjonspartiene kjører frem som et vidundermedisin for norsk økonomi er uprøvd rundt i den vestlige verden.

Hva er så blitt resultatet? Kan de borgerlige opposisjonspartiene vise til et eneste land der disse tiltakene, eventuelt sammen med noe skattelette og litt stimulering av den private sparing, har gitt så gode resultater?

Svaret ligger etter mitt skjønn i de 17 millioner mennesker som er uten arbeid i de vestlige industriland. Det er en sterk understreking av denne situasjonen når vi må regne med at vi i de nordiske land alene til vinteren vil ha over 600.000 mennesker som er rammet av arbeidsløshet.

De vestlige industriland har ikke lyktes i å skape

en produksjon, etterspørsel og vekst sterk nok til at arbeidsløsheten går ned. De fleste land har fulgt den resept som de borgerlige partiene har anbefalt som den helbredende medisin for norsk økonomi.

En politikk av den type som de borgerlige partier har foreskrevet for det norske samfunn er i realiteten en hindring for å løse vår tids største oppgave, nemlig massearbeidsløsheten i de vestlige industriland.

Men like ufortrødent forfekter de borgerlige politikere at det er Regjeringens såkalte feilslåtte politikk som er årsaken til de problemer vi her står overfor.

Igjen vil jeg spørre. Hvor i den vestlige verden er det etter de borgerlige partiers mening da ført en vellykket politikk i de siste årene?

Eller er det kanskje slik at det er bare i de borgerlige partikontorene i Norge at de vises sten er forvart?

Regjeringen er fullt beredt til å bære sitt ansvar for den politikk som er ført.

Norge er fremdeles ett av de få land som har maktet å holde massearbeidsløsheten utenfor landets grenser.

Dette ser jeg som et verdifullt og betydelig resultat av den politikk som nå angripes så hardt.

Regjeringen bedømte situasjonen for optimistisk da den la opp sin motkonjunkturpolitikk.

I likhet med andre regjeringer festet vi vår lit til vurderinger fra anerkjente kilder i inn- og utland som forutsatte en mere kortvarig og vanlig konjunkturkrise som senere ville bli avløst av oppgang.

I den situasjonen vi var i var vår linje en radikal og optimistisk politikk.

Hadde vi visst det ingen den gang visste, ville/muligens enkelte disposisjoner ha vært noe annerledes. Men det ville bare vært en gradsforskjell, ikke en vesensforskjell.

Selv i ettertid er det min faste overbevisning at det ville vært galt å ikke nytte våre ressurser maksimalt for å trygge sysselsettingen.

Det var dette vi gjorde. Det er dette som i dag karakteriseres som et politisk feilslag.

Det har imidlertid vært min oppfatning at motkonjunkturpolitikken i de foregående år med ytterst få reservasjoner har hatt en bred støtte i Stortinget.

Høyre nytter i dag kraftsatser som om Regjeringen med uansvarlighet har ført landet opp i en krise. En burde kunne/forlange

en betydelig større grad av klarhet i talen.

Det hevdes at Regjeringen burde ha lyttet til opposisjonens advarsel og lagt opp til lavere privat forbruk.

Jeg spør igjen de borgerlige opposisjonspartier, om når de fremsatte konkrete forslag som ville ha redusert de reelle inntekter til industriarbeidere, jordbrukere, fiskere, pensjonister eller andre?

Når det gjelder de offentlige budsjettene og deknningen av fellesforbruket har det overhodet ikke vært noen klare alternative signaler fra de borgerlige partiene samlet.

I den direkte motkonjunkturpolitikk er det i de siste år nyttet mellom 6 og 7 milliarder kroner.

Når har de borgerlige opposisjonspartiene konkret fremsatt alternative forslag som i noen nevneverdig grad

ville ha endret denne disponeringen av midler?

Det snakkes videre i dag om alle belastninger som er lagt på vårt arbeids- og næringsliv. Enkelte kommer til stadighet tilbake med arbeidsgiverpremien.

De samme partier og politikere snakker like ofte om nødvendigheten av å heve ytelsene til pensjonister, trygdede og vår sosialsektor i det hele.

Hvor er sammenhengen?

Eller la oss ta de pålegg om miljøforbedringer som så absolutt koster norsk produksjonsliv ikke ubetydelige summer.

Jeg kan ikke erindre at noen av de borgerlige partier noen gang har fremsatt konkrete forslag som ville ha redusert denne innsatsen.

De sterke ord og utfall er på sin plass dersom de har

forankring i politiske realiteter.

Slike realiteter burde være å finne i klare utmeislede alternativer.

Noen slike klare samlede alternativer er ikke enda blitt presentert.

Jeg har sett dette ^{også} /som en styrke. I videre sammenheng ^{kunne} bør vi glede oss over at de politiske motsetninger ikke er større enn at det kan oppnås en bred enighet om viktige politiske oppgaver.

Når de partipolitiske pliktøvelsene om hvem som har vært mer eller mindre framsynt er over, burde det være en oppfordring til å samle seg om de hovedoppgaver vi nå står overfor.

Jeg har notert at bak de til dels sterke utfall i

- 12 -

denne frontaledebatten, er det bred støtte til den politikk Regjeringen har lagt opp til.

Mange av de sterke utfall skyldes nok partitaktiske behov. Med så mange opposisjonspartier som vi har i Norge, er det ikke alltid like lett å markere sin profil i det nasjonale politiske arbeid.

Bak de sterke utfall mener jeg å se en betydelig grad av reell enighet om hovedtrekkene i den økonomiske politikk slik vi har ført den i vårt land i de senere år.

Det blir en vanskeligere og mer krevende oppgave å holde sysselsettingen oppe i de årene som ligger foran enn i den tiden vi har bak oss. Regjeringen ga klar beskjed om dette før valget i fjor, så snart de mørkere økonomiske utsikter forelå.

Men i en slik situasjon må vi søke å beholde en opti-

mistisk tro på at vi kan makte oppgaven.

Vi har bak oss år hvor vi har brukt en betydelig del av våre felles midler til å bygge opp vårt arbeids- og næringsliv.

Vi har brukt mer av våre felles inntekter til utbygging av landet enn de fleste andre industriland har gjort.

Vi har maktet å skape det reelle grunnlag for en materiell levestandard som ligger på topp i verden.

Vi har et produksjonsutstyr som er bedre enn noen gang tidligere.

Vi har en tilgang på naturressurser som er rikere enn noen gang i vår historie.

Vi har en bedre utdannet arbeidsstokk enn noen gang før.

Gang på gang har vi vist at vi klarer å kon-

kurrere på et hardt og åpent internasjonalt marked.

Det er med et slikt utgangspunkt vi skal gå løs på oppgaven som ligger foran oss.

Og oppgaven må fortsatt som hittil være å satse for at vi også i fremtiden kan holde massearbeidsløsheten utenfor Norges grenser.

En forutsetning for dette igjen er å knekke den sterke prisstigningen og derigjennom nå et omkostningsnivå som gjør oss konkurransedyktige internasjonalt.

Dette krever igjen en alminnelig forståelse av situasjonen og derved også vilje og evne til reell solidaritet.

Fagbevegelsen har vist modenhet og ansvarsfølelse ved å akseptere inntektsstoppen. Det er rimelig at fagbevegelsen overfor et så sterkt tiltak krever visse mindre tilpasninger, bl.a. for å ta vare på enkelte opparbeidede rettigheter.

Dette hensynet må tillegges stor vekt ved behandlingen av lovforslaget om inntektsstopp.

Enkelte reaksjoner på dette spørsmålet i og utenfor Stortinget - kan tyde på at ikke alle innser vesentlige politiske realiteter i en situasjon hvor det har vært nødvendig med så sterke virkemidler som pris- og inntektsstopp.

I løpet av 1979 vil Regjeringen ta initiativet til drøftinger av den økonomiske politikk og inntektspolitikken med de interesserte organisasjoner etter at inntektsstoppen

oppheves.

Regjeringen vil også ta initiativ til å få klarlagt konkrete tiltak til beste for de lavtlønte.

Slike tiltak bør være avklaret i tide før inntektsoppgjøret i 1980.

Regjeringen har understreket at selv med de tiltak som nå er satt ut i livet vil målsettingen om full sysselsetting være krevende.

Uten at vi lykkes med pris- og inntektsstoppen vil vi sannsynligvis ha redusert våre muligheter til å mestre sysselsettingssituasjonen i årene framover.

I denne situasjonen spørres det så hva Regjeringen mener med full sysselsetting. Mener den 1 1/2 prosent ledige, 1,8 prosent eller 2 prosent eller hva det er?

Jeg tror det vil være svært lite tjenlig å diskutere oppgaven ut ifra slike statistiske toleransegrenser.

All arbeidsledighet er et onde som må bekjempes.

Det enkle statistiske tall for antall ledige på et visst tidspunkt dekker over mange ulike situasjoner og problemer. Det vil ikke alltid være samsvar mellom alvoret i disse problemer og selve ledighetstallet.

Det er en langt alvorligere og betydelig vanskeligere oppgave å løse når et lokalsamfunn som er avhengig av en større bedrift rammes av permisjoner og bedriftsnedleggelse, enn når det samme skjer i områder med rimelig tilbud av alternative arbeidsplasser.

Langvarig arbeidsløshet og ledighet blant unge mennesker er langt skadeligere og mer alvorlig som sosialt og menneskelig problem enn de fleste andre former for ledighet.

Disse og andre eksempler svekker etter min mening verdien av enkle arbeidsløshetstall som en absolutt og udiskutabel målestokk for arbeidsmarkedet.

Den reelle oppgaven vi er stilt overfor i dagens situasjon synes ikke å være så svimlende tung. Vi skal forsvare det velferdsnivå vi har nådd. Selv om mange må få en liten nedgang er ikke dette noe tungt offer.

Men den politiske og holdningsmessige siden ved oppgaven er vanskeligere:

Vi skal bryte innarbeidede oppfatninger og holdninger til inflasjonen, og vi skal stabilisere landets økonomi.

- Vi skal sikre full sysselsetting også på lang sikt.
- Vi skal skape nye arbeidsplasser og produksjonsmulighet slik at hovedtrekkene i bosettingsmønstret kan bevares.
- Vi skal føre utjæmningspolitikken videre.

- Vi skal gjennomføre intensjonene i arbeidsmiljøloven og videreføre miljøpolitikken på bredt grunnlag.

Regjeringen innbyr Stortinget til et saklig samarbeid om disse hovedoppgavene.